

DET KONGELIGE
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref
2009/04464

Vår ref
2009/04091 KU/KU3 IE:sko

Dato
02.12.2009

Merknader til høringsnotat om endringer i opplæringsloven – oppdatering av bestemmelser i § 9-4 om rettskrivningen i lærebøker og andre læremidler

Vi viser til brev fra KD av 11. september 2009 med vedlagt høringsnotat om endringer i opplæringsloven.

Pkt. 5 i høringsnotatet gjelder oppdatering av § 9-4 om lærebøker og andre læremidler og følger bl.a. opp de spørsmål Kultur- og kirkedepartementet har omtalt i kap. 8.4.4.3 og kap. 8.4.4.5 i språkmeldingen, jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening – Ein heilskapleg norsk språkpolitikk*.

Det opprettings- og oppdateringsbehov som vi har omtalt i språkmeldingen, er i prinsippet ivaretatt i det foreliggende forslag til lovtekst. Ett punkt er riktignok ikke tatt med, nærmere bestemt det som er drøftet i siste avsnitt under kap. 8.4.4.5, at KKD i samråd med KD vil vurdere behovet for et tillegg i bestemmelsen om godkjenning av ordlister slik at også elektroniske utgaver blir uttrykkelig omfattet. Vi legger imidlertid til grunn at dette forutsetter nærmere avklaringer, og at tiden derfor ikke er inne til å følge opp dette.

Vi ser ellers positivt på at KD foreslår at de lovfestede rettskrivningskravene for lærebøker utvides til å gjelde tilsvarende også for digitale læremidler. Vi støtter dette.

Vi er derimot i tvil når det gjelder den nye bestemmelsen som er foreslått tatt inn i annet ledd om at samiske lærebøker skal være i samsvar med gjeldende rettskrivningsnormer. Hele paragrafen for øvrig omhandler norskspråklige lærebøker, og den foreslåtte bestemmelsen om samiske utgaver synes ikke uten videre å passe inn

i den sammenhengen den er satt.

Hovedproblemet er imidlertid at uttrykket "gjeldande rettskrivningsnormer" krever en nærmere forklaring. Dette reiser bl.a. spørsmålet om det i dette ligger noe annet enn i uttrykket "offisiell rettskriving", som er det som ellers er brukt i paragrafen. Dette krever i det minste en forklaring i særmerknadene.

Dersom en henvisning til samisk rettskrivning eller samiske rettskrivningsnormer skal inn i loven, kreves det også – etter vår oppfatning – at man i særmerknadene klargjør myndighetsforholdene når det gjelder formell godkjenning av samisk rettskrivning. Vi merker oss at disse spørsmålene ikke er berørt i høringsutkastet. Så langt vi i øyeblikket har oversikt, legger vi til grunn at en klargjørende omtale av disse spørsmålene vil kreve et nærmere avklaringsarbeid mellom AID og KKD. Vi vil derfor tilrå at den foreslåtte bestemmelsen tas ut i denne omgang.

Med tanke på den videre oppfølging av saken har vi ellers en del merknader og endringsforslag når det gjelder selve utformingen av teksten i høringsnotatet. Formålet er å gjøre omtalen av de spørsmål som er behandlet i språkmeldingen, mest mulig klar og presis.

I nest side avsnitt under pkt. 5.1 har KD kommet i skade for å referere til "norsk og nynorsk". Vi minner om at norsk språk omfatter to likeverdige og likestilte målformer, at disse benevnes bokmål og nynorsk, og at man derfor ikke må uttrykke seg slik i offisielle dokumenter at det gis inntrykk av at den ene målformen er mindre norsk enn den andre. Vi ber om at uttrykket "norsk og nynorsk" i det videre arbeid med å følge opp saken blir erstattet med det korrekte "bokmål og nynorsk".

For øvrig viser vi til vedlagte tekstutdrag, der alle våre endringsforslag er markert.

Med hilsen

Stein Sægrov e.f.
avdelingsdirektør

Ingvar Engen
seniorrådgiver

Vedlegg

Kopi: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Same- og minoritetspolitisk avdeling

KKD, 30. november 2009.

Vedlegg til høringsuttalelse om endringer i opplæringsloven

5. Oppdatering av § 9-4 vedrørende lærebøker og andre læremidler

5.2. Gjeldende rett

Annet ledd i bestemmelsen, jr. også pkt. 5.1 ovenfor, inneholder en misvisende henvisning i første punktum. Norsk rettskrivning, herunder læreboknormalen, er ikke regulert med hjemmel i lov om målbruk i offentlig tjeneste eller annen lovgivning. For bokmål er dessuten situasjonen den at læreboknormalen falt bort ved rettskrivningsreformen av 1. juli 2005. I bokmål må derfor den vanlige rettskrivningen gjøres gjeldende også i lærebøker. Opplæringsloven § 9-4 annet ledd gir således ikke et korrekt uttrykk for hva som er gjeldende rett på området. I motsetning til bestemmelsens første ledd gjelder annet ledd kun lærebøker, dvs. trykte læremidler som elevene bruker regelmessig for å nå vesentlige deler av kompetansemålene i fag.

Norsk Språkråd ble omorganisert fra 1. januar 2005, og navnet på den nye institusjonen er Språkrådet. Fjerde ledd i bestemmelsen er ikke i tråd med denne navneendringen. Dessuten kalles en del av ordlistene til skolebruk i dag for ordbøker. På dette punktet er fjerde ledd noe unøyaktig.

5.3. Departementets vurderinger

Kultur- og kirkedepartementet har i ovennevnte melding anmodet Kunnskapsdepartementet om å endre opplæringsloven § 9-4 annet ledd første punktum pga. den misvisende henvisningen i bestemmelsen. Endringen er av rent teknisk karakter. Da det ikke lenger finnes en læreboknormal for bokmål, kun for nynorsk, må bestemmelsen gjenspeile også denne forskjellen.

I tillegg ber Kultur- og kirkedepartementet om at et par tekniske endringer gjøres i fjerde ledd, jf. stortingsmeldingen og pkt. 5.2 ovenfor. Det gjelder betegnelsen Språkrådet og at noen ordlister til skolebruk betegnes som ordbøker.

Kunnskapsdepartementet slutter seg til Kultur- og kirkedepartementets anmodning om endringer i opplæringsloven § 9-4.

I tillegg vurderer Kunnskapsdepartementet det slik at rettskrivningskravene for lærebøker bør gjelde tilsvarende også for digitale læremidler. Dette vil innebære en endring i bestemmelsens innhold og en utvidelse av anvendelsesområdet for § 9-4 annet ledd. Det antas at dette er overensstemmende med dagens praksis på området.

§ 9-4 annet ledd omtaler bare lærebøker og læremidler på bokmål og nynorsk. Departementet mener at også samiske lærebøkers og læremidlers rettskrivning må reguleres i lovbestemmelsen.

5.4. Departementets forslag

Departementet foreslår å endre opplæringslovens § 9-4 annet ledd om at norske lærebøker skal være i overensstemmelse med offisiell rettskrivning slik at den feilaktige referansen til lov om målbruk i offentlig tjeneste utgår. Ordlyden må også avspeile at det bare er i nynorsk at det gjelder en særskilt læreboknormal. Det foreslås videre at bestemmelsen gis tilsvarende anvendelse for digitale læremidler.

Departementet foreslår også å endre fjerde ledd i bestemmelsen slik at det her fremgår at både ordlister og ordbøker til skolebruk skal godkjennes av Språkrådet.

5.5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Noen av lovendringene er av teknisk karakter og vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser. Utvidelsen av annet ledd til også å gjelde digitale læremidler vil heller ikke ha økonomiske og administrative konsekvenser idet det antas at lovendringen vil være i samsvar med det som allerede er dagens praksis.

5.7. Merknader til lovforslagene

Hva som er *offisiell norsk rettskrivning*, fremgår av henholdsvis Bokmålsordboka og Nynorskordboka (begge utarbeidet i samarbeid med Språkrådet), av andre ordbøker Språkrådet har gjennomgått og kontrollert, og av ordlister og ordbøker til skolebruk som er godkjent av Språkrådet etter fjerde ledd.

Læreboknormalen er en noe snevrere norm med færre valgfrie former. De former innenfor rettskrivningen som faller utenfor læreboknormalen, de såkalte sideformene, står i ordbøkene oppført i skarpe klammer og kalles derfor også klammeformer. Klammeformene skal ikke brukes når det skal skrives etter læreboknormalen.

I forbindelse med revisjonen av bokmålsrettskrivningen (gjeldende fra 1. juli 2005) ble systemet med sideformer opphevet i bokmål. Tidligere sideformer ble dels tatt ut av rettskrivningen dels oppgradert til hovedformer. Etter dette finnes det ikke lenger noen særskilt læreboknormal i bokmål, og alle former innenfor den offisielle rettskrivningen kan brukes også i lærebøker. I nynorsk derimot består det gamle skillet fortsatt, og her er det bare hovedformene innenfor rettskrivningen som kan brukes i lærebøker mv.

Norsk rettskrivning, herunder læreboknormalen, forvaltes av Språkrådet, men eventuelle endringer i rettskrivningen og læreboknormalen krever i dag godkjenning av Kulturdepartementet.

I forslaget til endringer i § 9-4 annet ledd er nå inkludert dels lærebøker og dels ”tilsvarende digitale læremidler”. Den siste gruppen skal gjelde digitale læremidler produsert for bruk i opplæring i skolen, som digitale lærebøker og læringsplattformer. Nyhetsartikler og lignende som hentes fra Internett til bruk i opplæringen, vil derimot ikke være inkludert.